

Anne van Amsterdam

Koester je Vliegengst

‘Als er geen sancties zijn, is iedereen een potentiële vijand.’

‘Dat lijkt me heel kort door de bocht, Ben, de meeste mensen zijn echt wel fatsoenlijk.’

‘Ze houden zich gedeisd uit angst voor negatieve reacties of boetes. Zodra de overheid niet optreedt, gaan mensen hun gang. Denk maar aan de hondenbezitters. Toen er actief op werd gehandhaafd, zag je bijna nergens hondenpoep. Nu moet ik weer voortdurend naar de grond kijken als ik een wandeling maak. Voor fietsers geldt hetzelfde: zonder handhaving rijden ze door rood. En de natuurlijke sanctie hierop treft helaas niet altijd de overtreder. Zo kan ik nog wel even doorgaan.’

‘Dit zijn lichte vergrijpen en al kunnen ze vervelend uitpakken, erg zijn ze niet.’

‘Lichte vergrijpen zijn erg, omdat ze vaak voorkomen. Net als alle gedragingen die gewoon mogen, maar schadelijk zijn voor ons klimaat.’

‘Wat bedoel je?’

‘Ik denk aan het grote aantal mensen dat het er nog flink van neemt voordat de zondvloed komt. Die vliegreisjes naar Zuid-Afrika maken, omdat je daar zo lekker kan chillen en goedkoop eten in luxe restaurants.’

‘Je hebt het over mijn kinderen en hun vrienden?’

‘Zeker, maar waren het alleen maar jouw kinderen en hun vrienden. Dan was het nog te overzien...’

Mijn vriend Ben kijkt op zijn horloge en zegt dat hij dringend weg moet. Terneergeslagen blijf ik achter op het zonnige terras.

’s Avonds belt mijn zoon me. Hij heeft een vreselijke nachtmerrie gehad, het vliegtuig waarmee ze morgen naar Curaçao zouden vliegen had motorproblemen gekregen. Verstijfd van angst merkte hij dat het vliegtuig ging zwabberen, hij hoorde zijn vrouw en zoontjes gillen, hij wou ze geruststellen, toen knalde het vliegtuig uit elkaar. Hij kon zijn droom niet uit zijn hoofd krijgen en had hem uiteindelijk aan zijn vrouw verteld. Ze lachte hem uit en ging verder met pakken. Zei dat ze desnoods alleen ging met de kinderen. Mijn zoon valt stil. Ik weet niets te zeggen. Hij stopt het gesprek. Ik ga naar buiten, een stukje wandelen, misschien kan een glas wijn me opvrolijken. Ik kijk naar de lucht, geen wolken, de regen is overgedreven. Opeens glijd ik uit met mijn rechervoet. De hondenpoep is zacht, ik moet me bedwingen om niet te braken. Er is nog een plasje regen aan de kant van de stoep,

hierin wentel ik mijn schoen. De ergste poep gaat ervan af. Met een stokje peur ik de rest eruit.

Achter een glas Chardonnay bel ik mijn zoon. Hij neemt niet op. De volgende dag vertelt hij me dat hij thuis blijft. Drie maanden later gaat hij scheiden.

Op het late nieuws is een kort item dat steeds meer mensen zich bij de GGZ melden met vliegangst. Men denkt dat de enthousiaste reisverhalen op sociale media mensen met vliegangst onder druk zetten om ook te vliegen en dat ze daarom behandeling zoeken. Er komt nader onderzoek.

Tijdens mijn volgende gesprek met Ben, tien maanden later, luistert hij geïnteresseerd naar mijn verhaal over de nachtmerrie van mijn zoon en de gevolgen hiervan voor zijn huwelijk.

‘Ze zijn dus uit elkaar. Hebben ze de zaken goed kunnen regelen wat betreft de kinderen?’

‘Ja, ze hebben een co-ouderschap. Het enige probleem zijn eigenlijk de schoolvakanties. Hij ziet ze dan nauwelijks. Mijn schoondochter is namelijk een echte zon-aanbidster met als motto hoe verder, hoe beter. En ze heeft met dit idee hun kinderen besmet. Het grootste deel van de vakanties zijn ze met haar in een of ander ver land. De laatste keer waren ze op Bali en daarvoor in Peru.’

‘Kan ze dat dan betalen?’

‘Ja, ze boekt hun reizen ver tevoren en als ze eenmaal daar zijn, is het verblijf goedkoop. Afgelopen zomer bleef ze zes weken weg en al die tijd zag mijn zoon zijn kinderen niet.’

‘Moet ze dan niet werken?’

‘Dat kan ze online doen.’

‘En de kinderen vinden dit ook leuk?’

‘Ik geloof het wel. Ze vinden het stoer om in zo’n ver land te zitten. En als ze zich vervelen, doen ze spelletjes.’

‘Spelletjes?’

‘Ja, op hun computer. Hun leven is echt niet meer te vergelijken met het onze, Ben!’

‘Ik hoor het,’ hij grijnst. ‘Toch zou ik mijn jeugd niet willen ruilen met die van hen. Mijn ouders gingen met ons wandelen, naar musea, films en af en toe een pretpark. En daartussendoor speelde ik buiten met vriendjes of was ik aan het lezen.’

‘De huidige jeugd vindt dat allemaal oubollig en saai.’

‘Denk je? Zijn computerspelletjes niet uiteindelijk geestdodend?’ Hij lijkt diep in gedachten.

Dit keer moet ik weg, mijn vriendinnen wachten op me, en het onderwerp blijft liggen.

Mijn vriendinnen zijn drie vrouwen met wie ik nu 12 jaar intensief omga. Met ons vieren waren we bevriend met Erika. We woonden in hetzelfde studentenhuis. Zij heeft 12 jaar geleden tot ontzetting van haar familie en vrienden zelfmoord gepleegd. Als zij niet vlak voor haar dood een brief had gestuurd naar Elza, hadden we nooit geweten wat haar dreef en hadden wij vieren niet zo’n intensieve band gekregen. Ze schreef dat ze sinds hun huwelijk door haar man geslagen en verkracht werd. Zo kwam hij aan zijn gerief. Iedere week was het raak. Dit had ze kunnen verdragen, ze begreep de achtergrond hiervan. Maar toen hij haar als hoer verkocht aan mannen die met haar mochten doen wat ze wilden, werd het haar te veel. Ze had niemand durven vertellen hoe haar leven er echt uitzag, dat hij haar gedwongen had een abortus te ondergaan, hij wilde geen kind, en zij in

toenemende mate door hem vernederd werd en geslagen omdat ze seks had met 'andere mannen', de mannen die hij uitkoos. En dat allemaal door de echtgenoot die iedereen zo charmant vond.

Nadat ze de brief gepost had, was ze naar het dak gegaan en had zich daarvan te pletter gegooid. Wij hoorden tot de vrouwen die haar benijd hadden om haar leuke man. Pas na haar brief begrepen we waarom we haar nog maar zo weinig zagen, waarom ze hooggesloten kleding droeg, waarom ze niet meer de welbespraakte vrouw van vroeger was. We dachten dat het door haar kinderloosheid kwam en vermeden dit onderwerp in haar bijzijn.

Zodra ze de brief gelezen had, heeft Elza ons bij elkaar geroepen. We waren niet in staat te huilen door schuldgevoel en woede. We waren te veel bezig geweest met onze eigen besognes en hadden haar in de steek gelaten. Dit pijnlijke feit konden we nooit meer goed maken. Maar het doelwit van onze woede was er nog.

We besloten Erika's man de liefdevolle, ongelukkige weduwnaar te laten spelen tijdens haar begrafenis. Wij waren daar ook en hielden ieder een korte toespraak waarin we een bijzondere trek van onze mooie, talentvolle vriendin belichtten. Na afloop spraken we met haar ontroerde echtgenoot af dat we een week later bij hem thuis zouden langskomen om herinneringen op te halen. Hij wilde maar wat graag, we zijn leuke vrouwen, en stelde voor om bij hem te eten. Op de afgesproken avond belden we aan met twee mooie flessen Margaux. Na de heerlijke maaltijd, hij had de beste cateraar van de stad gevraagd, gingen we verder praten in de huiskamer. Hij was benieuwd hoe het met ons ging. Waren we nog steeds met onze mannen, hoe ging het met onze kinderen? Oh, wat was hij charmant, hij glimlachte aan één stuk, maakte ons complimenten over ons uiterlijk, we waren mooier dan ooit, ons werk leek hem zo interessant. Elza brak hem af toen hij voorstelde elkaar vaker te zien en ging vragen stellen over Erika. Hij zei het moeilijk te vinden om over haar te praten nu ze zo kortgeleden overleden was, zelfmoord had gepleegd, misschien dat hij daartoe later in staat was. Elza haalde de brief van Erika tevoorschijn en begon hem voor te lezen. Zijn gezicht vertrok, zijn ogen priemden, zijn mond was een streep. Hij vroeg Elza te stoppen met voorlezen, Erika wist toen niet wat ze schreef, ze zou psychiatrische problemen hebben gehad en confabuleren. Elza las door. Hij stond op en probeerde de brief uit haar handen te rukken. Wij pakten hem met ons drieën vast, duwden hem terug op zijn stoel en bonden hem daarin vast met de riem die we meegenomen hadden. Hij schreeuwde dat we gestoorde vrouwen waren en ons zou aanklagen bij de politie. Margriet, onze ict-er die van het kraken van computers haar hobby en werk gemaakt had, vertelde hem hoe ze met stijgende verbazing sadistische porno, porno met minderjarige meisjes en pornografische filmpjes van Erika had gevonden op zijn laptop. Hij werd bleek, zat stokstijf. Behalve de filmpjes had ze ook advertenties gevonden waarin hij Erika aanpreef: een geile vrouw met wie mannen mochten doen wat ze wilden. Dat ze zag dat er heel wat mannen gereageerd hadden en hem grof geld betaald hadden voor Erika's diensten. Hierna zweeg Margriet. Met ons viereen keken we naar hem. Na een kwartier zei hij dat Erika en hij dit samen hadden opgezet, dat ze het leuk vond om hem zo te plezieren. We bleven strak naar hem kijken. Hij vroeg ons hem los te maken, hij had genoeg van deze comedy. Margriet stond op, ging weg en kwam terug met zijn laptop.

'We bellen zo de politie. Ik denk dat ze geïnteresseerd zullen zijn in je laptop,' zei Corine, zelf politievrouw.

'Dit kunnen jullie niet maken, ik ben de man van jullie vriendin.'

‘Dat is de belangrijkste reden dat we jou aan de politie uitleveren. Het geven van je laptop is trouwens al voldoende. Margriet zag ook nog wat leuke fraudezaakjes. Ben benieuwd hoe lang je nog wethouder bent.’

Corine pakte haar telefoon en belde de rechercheur met wie ze eerder had gesproken. Met al zijn kracht brak Erika’s man de riem en sprong op. Hij rende de deur uit. Even later hoorden we een doffe bons. Hij werd in kleine kring begraven.

Met ons vieren hebben we toen een verbond gesloten: het Erika-verbond. We komen ieder jaar bij een van ons samen en vertellen dan hoe het echt met ons gaat. Dit doen we nu twaalf jaar. We voelen ons sterk door ons verbond: niemand kan ons iets aandoen tegen onze wil.

Mijn vriendinnen zijn druk aan het praten als ik binnenkom. Ze stoppen even om mij te omarmen en gaan dan weer verder. Ze hebben het over de dochter van Margriet die opeens, na een angstige nachtmerrie, niet meer met vakantie naar Thailand durfde. De vliegreis en ook hun hotels waren al betaald. Haar man en kinderen waren teleurgesteld en boos, probeerden haar over te halen toch te gaan. Ze raakte toen volledig overstuur, kreeg een zenuwzinking. Het scheelde niet veel of ze moest opgenomen worden. Van schrik besloot haar man thuis te blijven.

‘Hoe gaat het nu met haar?’, vraag ik.

‘Nog steeds overstuur. Ze zegt dat ze nooit meer wil vliegen.’

‘Jee, dit lijkt wel op het verhaal van mijn zoon.’ En ik vertel haar over zijn nachtmerrie, dat zijn vrouw hem uitlachte en dat ze nu gescheiden waren.

Margriet fronst haar wenkbrauwen, wrijft over haar gezicht, zegt dan:

‘Mijn schoonzoon neemt haar angst gelukkig wel serieus, dus hopelijk gaan ze niet uit elkaar. Maar ik snap wel dat Johan, zo heet mijn schoonzoon, het een groot probleem vindt. Zolang zij bang is om te vliegen, durft hij geen vliegereizen meer te plannen. Het risico dat zo’n reis op het laatste moment niet doorgaat, vindt hij te groot. Bovendien wil hij hun kinderen niet nog een keer teleurstellen. Ze hadden zich zo erop verheugd om net als hun vriendjes, een verre reis te maken. En het is ook een financiële strop. Ze hebben hun geld niet teruggekregen.’

‘Ik vind het onbegrijpelijk dat je na één nachtmerrie geen stap meer in een vliegtuig durft te zetten,’ voegt Corine toe. ‘Maar als ik het zo hoor, is dit je dochter gewoon overkomen en heeft ze zelf het ergste geleden onder haar angst. Ik denk dat niemand haar iets kwalijk kan nemen.’

‘Daar heb je gelijk in,’ beaamt Margriet. ‘En ze is nog steeds hypernervus. Ze voelt zich ook schuldig tegenover haar kinderen. Gisteren hoorde ik dat ze in therapie ging.’ Elza vertelt hierop dat ze heeft gelezen dat de afgelopen tijd het aantal mensen met vliegangst behoorlijk is toegenomen:

‘Vaak hadden ze een nachtmerrie gehad, maar niet altijd. Deskundigen denken dat vliedschaamte een rol hierin kan spelen. Mensen zouden niet meer willen vliegen, maar generen zich tegenover hun vrienden en kennissen om dit te bekennen. Door de stress die dit oplevert, zouden mensen nachtmerries kunnen ontwikkelen over vliegcrampen.’

We knikken, dit verhaal klinkt plausibel.

‘Eerlijk gezegd maak ik me ook grote zorgen over het klimaat,’ vervolgt Elza, ‘weet je, in het rapport van de Club van Rome werd nog gesproken over prognoses, maar nu worden we geconfronteerd met het uitkomen van de eerste voorspellingen, met harde feiten.’

Zowel de extreme kou in Canada en de Verenigde Staten als ook de overstromingen in Pakistan en droogtes in Afrika zijn allemaal signalen van klimaatverandering. En in 2021 hadden we hier zelf overstromingen en hittegolven. Te bedenken dat dit pas het begin is. Stel dat de voorspellingen verder uitkomen, dan worden wij zelf vluchtelingen, klimaatvluchtelingen.' Ze zucht diep.

'Dit is natuurlijk een heel naar scenario, maar we kunnen nu de ergste rampen nog voorkomen,' zeg ik. 'Er worden echt vorderingen gemaakt met het verminderen van de CO2-uitstoot. En er zijn steeds meer mensen die zonnepanelen nemen en biologisch eten.'

'Ik denk dat je te veel uitgaat van de goedheid van de mens, Suze,' reageert Corine, 'Ik zie het ook in mijn werk. Er zijn mensen die geen vlieg kwaad doen, maar een steeds groter deel lijkt het leuk te vinden om anderen in elkaar te slaan, het nieuwe loltrappen. Of ze vinden dat ze slecht behandeld worden door de overheid en zien daarin een vrijbrief om agressief op te treden tegen ons, politiemensen, of ambulancepersoneel.'

'Dat is wel een heel somber beeld. Maar dit betreft toch een kleine groep?'

'Zo langzamerhand is het een grote groep en deze mensen kan het geen moer schelen dat de aarde opwarmt. Ik heb soms het idee dat hun gedrag besmettelijk is.'

'Pas als mensen persoonlijk geconfronteerd worden met de consequenties van klimaatverandering veranderen ze hun gedrag. Mijn vrienden in Spanje hebben van hun zwembad een tuin gemaakt met bomen die goed tegen droogte kunnen en schaduw geven. Ze douchen zich nog maar tweemaal per week. Eigenlijk willen ze daar weg, maar vanwege de zomerse hitte raken ze hun huis niet kwijt en willen mensen het ook niet huren. En al hun geld zit daarin,' vertelt Margriet.

Om de somberheid te doorbreken, grap ik:

'Wie weet wordt klimaatactivisme ook besmettelijk!'

Mijn vriendinnen kijken meewarig naar me.

Een jaar later komen we terug op ons gesprek. Er hebben zich een aantal belangrijke veranderingen voorgedaan. In de pers wordt gesproken over 'kinderdwang'. Een akelig woord voor het verschijnsel dat heel veel kinderen niet meer willen vliegen. Ik vertel dat ook de kinderen van mijn zoon tot deze groep horen.

'De directe aanleiding was een vriendje dat verdronk, toen hij vorig jaar in Lybië tijdens hevige overstromingen werd meegesleurd door het water. Mijn kleinzoon waren intens verdrietig, maar ook verbijsterd door zijn dood. Ze konden niet begrijpen dat zoiets zomaar kon gebeuren. Na de eerste verwerking hebben hun juffen verteld dat door klimaatverandering er extreem zware regenbuien kunnen ontstaan. Omdat de kinderen meer wilden weten, hebben ze ook de oorzaken van klimaatverandering besproken en wat mensen kunnen doen om de effecten daarvan te beperken en zo hoorden ze over het schadelijke effect van vliegen op het klimaat. Beiden besloten ze niet meer te willen vliegen. Hun moeder dacht dat dit een tijdelijke vlag van verstandsverbijstering was en had vast een reis geboekt naar Kaapverdië voor de zomervakantie. Ze wilden echter niet mee tot woede van hun moeder. Zij besloot daarop met haar nieuwe lover naar Kaapverdië te gaan en de kinderen bij hun vader te dumpen. Nou, mijn zoon was daar best blij mee en heeft met hun een tocht door Nederland uitgestippeld.'

"Wat een heftig verhaal" hoor ik mijn vriendinnen zeggen, en "Vreselijk om zo je kind te verliezen", maar ook "Ik heb bewondering voor de standvastigheid van jouw kinderen en al die andere kinderen die niet meer met vliegvakantie willen."

Inderdaad blijken er steeds meer kinderen te zijn die weigeren te vliegen. Een grote inspirator voor deze kinderen is Emma, een meisje van 16 op TikTok. Drie maanden geleden begon ze filmpjes te vertonen over klimaatproblemen en vertelde ze hoe zij en andere kinderen de planeet konden redden. Zij is vegetariër geworden, vliegt niet meer en heeft nu vakanties dicht bij huis of met de trein. Je ziet haar op filmpjes plezier maken met andere jongeren die er net zo over denken en ze geeft tips voor wat ze noemt 'echte vakanties'. Tot ontzetting van ouders en reisorganisaties heeft ze in een mum van tijd heel veel volgers gekregen. Helaas is er ook kritiek van volwassenen. Emma zou profijt trekken uit de klimaatrampen om zichzelf in het zonnetje te zetten en een tweespalt drijven tussen ouders en kinderen. Vanuit de reiswereld wordt gewaarschuwd voor verlies van arbeidsplaatsen in Nederland, maar ook in arme landen. Dat zou daar de armoede doen toenemen. Ze werd al bedreigd, maar nu zo ernstig dat het hele gezin op een geheime plek moet onderduiken.

'Weten jullie eigenlijk hoe Emma tot haar actie is gekomen?' vraagt Elza.

'Ik heb erover gelezen,' antwoordt Margriet, 'ze had een nare droom over hittegolven en het verdwijnen van bloemen, bomen, vlinders en insecten. Ze is toen gaan lezen over klimaatverandering en de invloed van de mens hierop door gebruik van fossiele brandstoffen en het uitbuiten van de aarde. Ze realiseerde zich dat haar generatie en de kinderen na haar geofferd worden voor de pleziertjes van volwassenen en winsten van grote bedrijven. Ze werd hier zo boos over dat ze besloot alles in het werk te stellen om de aarde te redden.'

'Wat een geweldig meisje!' roept Elza uit.

'Helemaal mee eens,' beaamt Corine, 'en des te erger dat dit jonge, dappere meisje bedreigd wordt en nu moet onderduiken.'

'Hebben jullie al gehoord dat de bond van reisorganisaties gratis vliegangst therapieën aanbiedt? En dat mensen die vervolgens gaan vliegen, 50% van de kosten terugkrijgen?' hoor ik Margriet zeggen.

'Ik heb daarover het laatste nieuws,' zeg ik grijnzend, 'Ze hebben het bod van 50% korting weer ingetrokken, omdat het storm liep van pseudo-patiënten die voor een koopje wilden reizen.'

Iedereen lacht.

'Maar de gratis therapieën zijn er nog steeds,' vervolg ik, 'en bij de plekken waar ze gegeven worden, wordt nu gedemonstreerd door klimaatactivisten met borden waarop staat "wees trots op je vliegangst" en "vliegangst voor een groene wereld". Bij mij in de buurt zit ook een locatie. Ik ben van plan om daar komend weekend mee te demonstreren.'

In april 2025 zien we elkaar weer. We hebben gedemonstreerd voor vliegangst en volgen het nieuws over milieurampen ten gevolge van klimaatverandering. De laatste twee jaar overstelpen de rampen ons. Ik denk aan de vreselijke bosbranden op het eiland Maui waardoor de oude stad Lahaina volledig is verwoest. Hierna werden we geconfronteerd met wekenlange bosbranden in Spanje, Bulgarije en Griekenland gevolgd door grote overstromingen vanwege de orkaan Daniel. Door weer nieuwe orkanen overstroonden ook grote gebieden in de Verenigde Staten, Zuid-Amerika en Azië, ontstonden er door droogte opnieuw bosbranden in Zuid-Europa, evenals in Australië en Californië en is Spanje aan het verwoestijnen. Mistroostig kijken we elkaar aan als we de klimaatrampen bespreken.

'Er zijn in het verleden ook vreselijke klimaatrampen geweest,' zegt Elza dan, 'Vooral China heeft diverse malen geleden onder grote overstromingen. In 1931 stierven er

minimaal 1 miljoen mensen en in 1938 waren er 600.000 doden, ook door overstromingen.'

We zijn verbaasd door deze enorme aantallen.

'Door betere weersvoorspellingen en communicatiemogelijkheden kunnen veel mensen nu op tijd vluchten, dat scheelt in het aantal dodelijke slachtoffers, maar niet in het aantal ontheemden' vult Elza aan, 'Bovendien zijn de huidige rampen een gevolg van klimaatverandering en moeten we ze zien als speldenprikjes.'

'Speldenprikjes?', vraagt Margriet met opgetrokken wenkbrauwen.

'Ja, wanneer de temperatuur blijft stijgen, zullen orkanen in heftigheid toenemen, net als bosbranden en door de zeespiegelstijging zullen grote stukken land definitief onder water verdwijnen, om maar een paar gevolgen te noemen.'

'Het is dus heel belangrijk dat steeds meer mensen actie ondernemen,' concludeer ik.

'Het zijn er nog te weinig en de grote bedrijven gaan vrolijk door met het uitstoten van CO₂,' antwoordt Corine, 'Eigenlijk is er maar een handjevol klimaatactivisten actief en natuurlijk hebben ook al die kinderen die weigeren te vliegen een duidelijke impact. Ik las dat het er alleen al in Nederland 250.000 zijn. Behalve Emma zijn er nu tientallen vloggers op Tiktok die oproepen tot stoppen met vliegen, zuinig om te gaan met energie en zo min mogelijk vlees te eten.'

'Ik ben zo trots op deze kinderen,' zeg ik, 'en vergeet niet dat er steeds meer volwassenen actievoeren voor het klimaat. Wij doen dat nu ook.'

'Maar nog steeds te weinig,' herhaalt Elza, 'het lijkt wel of de volwassenen hun kop in het zand steken. Mensen om mij heen gaan nog steeds met vliegvakantie, nemen een jacuzzi in hun nieuwe huis, of een sauna, steken hun geld in bedrijven die verdienen aan fossiele brandstoffen, en ga zo maar door. En als ze kinderen hebben die niet meer willen vliegen, vinden ze dat maar knap lastig en proberen ze die om te kopen met de nieuwste telefoons of spelcomputers. Heel genant. Ik ga dan de discussie met hen aan. Maar Wouter probeert mij hierin tegen te houden, hij vindt mij te extreem en zegt dat ik me niet moet bemoeien met de levens van anderen. We hebben hier nu heftige ruzies over.' We schrikken van haar laatste woorden. Ze is nu zeven jaar met Wouter samen. Hij was een vriend van haar ex-man en bleek al lange tijd verliefd op Elza te zijn. Na haar scheiding begon hij avances te maken. Anders dan haar man was hij hoffelijk, trakteerde haar op etentjes, gaf dure cadeaus en nam haar mee op reizen naar wereldsteden. Voor Elza voelde dit als 'een warm bad', zoals ze tegen ons zei en uiteindelijk ging ze met hem samenwonen. We vragen of ze zich geïntimideerd door hem voelt.

'Dat niet, hij gedraagt zich keurig. Mocht hij losse handjes krijgen, zijn jullie de eersten die ik het vertel. Maar onze ruzies zijn niet bevorderlijk voor onze relatie. We doen nog maar weinig samen. Ik merk dat ik het hem kwalijk neem dat hij geen standpunt inneemt. Ik zie nu pas wat een slappe hap hij is en in feite altijd geweest is. Het idee dat ik nog jarenlang met hem zal leven, staat me tegen.'

'Je hebt nooit kritiek op hem gehad.'

'Dat klopt. Het leven met hem was gemakkelijk, maar de laatste tijd begin ik me te vervelen met hem, zeker sinds hij met pensioen is heeft hij nog maar weinig te vertellen. Hij is een consument bij uitstek. Zo is hij dol op driesterrenrestaurants. Bij het eerste voelde ik me opgewonden, maar bij het tiende kon het me allemaal niet meer zo boeien. Het was exclusief, het kostte veel geld, maar waarom het speciaal was, ik had geen idee en Wouter ook niet. Sinds ik me in klimaatverandering verdiep, met klimaatactivisten praat en zelf hierin actief ben, merk ik hoe belangrijk het voor me is om iets te doen dat ik zinvol vind.'

We herkennen haar gevoel.

‘Wat dat betreft is het goed nieuws dat er nu twee reisorganisaties op omvallen staan,’ zeg ik glimlachend.

‘En het is ook goed nieuws dat het aantal vluchten is afgenomen,’ voegt Elza toe, ‘Het schijnt dat er komend jaar bijna geen overstappers meer landen op Schiphol vanwege de nieuwe accijns op kerosine. Het geld hieruit wil het kabinet steken in innovatieve start-ups.’

‘Dat is een goed idee,’ reageert Corine, ‘er moeten nieuwe banen gecreëerd worden als werk in de fossiele industrie wegvalt.’

Margriet komt binnen met een kweeperentaart.

‘Laten we het goede nieuws vieren,’ zegt ze vrolijk en begint de taart te verdelen. Ondertussen schenken wij de biologische wijn die Elza heeft meegenomen. In haar research naar klimaatverandering las ze ook over de negatieve invloed van pesticiden op insecten en op onze gezondheid. Ze vertelt dat er zo langzamerhand veel bewijzen zijn dat verschillende soorten kanker, maar b.v. ook de ziekte van Parkinson, verband houden met blootstelling aan pesticiden. Ze heeft besloten geen bespoten voedsel meer te eten.

Vandaag ben ik door Ben uitgenodigd om bij hem te eten. Ik heb hem bijna anderhalf jaar niet gezien en verheug me op onze ontmoeting.

Mijn ouders waren goed bevriend met hem en hij voelt voor mij als een tweede vader. Tijdens mijn jeugd zag ik hem, zijn vrouw en dochter regelmatig tijdens wederzijdse gezinsbezoekjes en gezamenlijke vakanties. Als kind was ik al gefascineerd door zijn rijke fantasie en kennis. Na de dood van mijn ouders hebben we contact gehouden. Hij heeft mij geïnspireerd om psychologie te studeren en te gaan werken als therapeut.

Ben was een briljante hoogleraar psychologie. Zijn specialisatie was de werking van cognities bij mensen. Hij vroeg zich af waarom sommige ideeën invloed op mensen hadden en andere niet en waarom mensen handelden vanuit onjuiste gedachten, zelfs als ze zich bewust waren van de onjuistheid daarvan. Hij heeft hierover veel onderzoek gepubliceerd in toonaangevende tijdschriften. Na zijn emeritaat is hij begonnen met klinisch werk naast het onderzoek dat hij is blijven doen met een aantal oud-collega's. Het klinische werk interesseerde hem, omdat hij zo in de praktijk kon zien hoe onjuiste gedachten werkten en hoe deze veranderd konden worden. Hij is zeer sensitief, kan mensen lezen. Door het succes van zijn behandelingen kreeg hij echter zoveel patiënten dat hij daar onlangs mee is gestopt. Hij schreef me laatst dat hij meer tijd nodig had voor ‘zijn grote hobby’: Telepathie. Ik weet dat hij zich al jarenlang bij tijd en wijle verdiept in de zin en onzin hiervan en ben benieuwd naar zijn laatste bevindingen.

Op weg naar Ben zie ik voor me een man die doorloopt, nadat zijn hond midden op de stoep had gescheten. Ik hol om hem in te halen en zeg nog half hijgend dat hij de poep van zijn hond moet opruimen.

‘Ach, vrouwtje, maak je niet zo druk.’

‘Dat doe ik wel, ik trap in die vieze zoi en anderen ook.’

‘Dan ruim je het toch lekker zelf op.’

Ik pak mijn mobiel en neem een foto van hem en zijn hond.

‘Als je daar iets mee doet, sleur ik je eigenhandig door zijn stront. Kutwijf.’

Hij komt op me af om mijn mobiel af te pakken en ik doe snel een paar stappen achteruit en bots tegen iemand op, een man met een flink postuur.

‘Hee mevrouw, even overeind blijven. En jij,’ hij richt zich tegen de hondenbezitter, ‘wat moet je van deze dame? Ik hoorde net dat je hond heeft gekakt, ik zie het daar nog liggen, wat een smeerbeul, dat moet je echt opruimen.’

‘Ik heb geen zakje bij me,’ zegt de hondenbezitter timide en wil doorlopen.

‘Hee man, dat gaat zomaar niet. Het is de stront van jouw hond.’

‘Maar ik heb geen zakje, dat zei ik je toch.’

‘Je hebt toch handen?’

De hondenbezitter aarzelt, kijkt onwillekeurig naar zijn handen en dan naar de grote man. Hij ziet dat er ondertussen een tiental mensen strak naar hem staart. Hij pakt een katoenen zakdoek uit zijn jaszak, loopt terug en pakt voorzichtig een drol op uit de smurrie, legt die aan de rand van de stoep en wil dan doorlopen met zijn hond.

‘Ben je soms blind?’, zegt de man met het stevige postuur, ‘je laat de helft liggen. En schiet een beetje op, ik heb nog wel wat beters te doen dan jou te leren hoe je stront ruimt.’

De hondenbezitter kijkt hulpeloos, grijpt dan een stuk papier dat iemand heeft laten slingeren, en begint met het papier en zijn zakdoek de rest op te ruimen. Ik zie stront aan zijn handen en voel me onpasselijk worden. Ik loop snel weg.

‘Volgende keer een zakje meenemen!’, hoor ik de grote man nog roepen, ‘en vergeet de tissues niet.’

Als Ben me opendoet, ziet hij meteen dat ik van slag ben.

‘Ach Suze, kom er gauw in, doe je jas uit en ga lekker zitten. Heb je zin in koffie?’

‘Heel veel zin.’

Terwijl Ben koffiezet, ga ik naar het toilet en was daar zorgvuldig mijn handen. In de woonkamer met boekenkasten rondom en stapels boeken op zijn bureau en tafel, ga ik in één van de twee Eames zitten. Iedere keer opnieuw geniet ik van het comfort van deze stoelen. Even later komt Ben binnen met de koffie en zijn zelfgebakken gemberkoekjes. Ik vertel hem wat me onderweg is overkomen.

‘Gelukkig dat de grote man je beschermd. Ik moet er niet aan denken wat die agressieve hondenbezitter je had kunnen aandoen. Dan is het toch wel nadelig als je een kleine, tengere vrouw bent.’

Knikkend beaam ik wat hij zegt.

‘Ik was echt bang. Tot mijn opluchting had hij een vriendelijke labrador bij zich en geen bullterrier. Vlak na jouw gemopper over hondenbezitters heb ik trouwens zelf in hondenpoep getrapt, alsof je het over me afroept, al dit hondengedoe,’ zeg ik lachend.

‘Wie weet, wil ik mijn gelijk halen!’ reageert Ben met een grijns.

‘Ik ben helemaal overtuigd! Maar genoeg hierover. Dankzij jouw koffie en heerlijke koekjes voel ik me nu een stuk beter. Laten we het over jou hebben. Hoe gaat het met je? Ik heb je zo lang niet gesproken.’

‘Het gaat goed. Het lastigst op mijn leeftijd is fit te blijven. Het heeft me altijd moeite gekost om te sporten en dat is er niet beter op geworden,’ zegt hij met een ironische blik.

‘Dat kan ik me nog herinneren van vroeger. Mijn vader moest je echt overhalen voor een wandeling of fietstocht. Lezen en studeren hadden duidelijk je voorkeur.’

‘Dat is nog steeds zo.’

‘Ben je op dit moment met iets speciaals bezig? Ik zie hier een paar boeken over telepathie liggen. Daar was je vroeger ook mee bezig, toch? Heb je je interesse daarin weer opgepakt?’

‘Mooi dat je dat nog weet,’ Ben glimlacht, ‘Op het gebied van telepathie is er nog weinig veranderd. Net als jaren geleden geeft het weinige onderzoek geen aanleiding te denken dat rechtstreekse overdracht mogelijk is van gedachten op afstand, zonder gebruik van taal of technische hulpmiddelen. Er zijn echter nog steeds mensen die beweren dat ze deze ervaringen wel degelijk kennen. Dat fascineert me, omdat als het wel doelgericht kan worden uitgevoerd, het de mogelijkheid biedt invloed uit te oefenen op cognities van mensen. Je zou daarmee hun ideeën kunnen veranderen.’

‘Zou dit dan niet de deur openen voor misbruik?’

‘Dat is een goede vraag, maar misbruik lijkt niet waarschijnlijk, omdat telepathie alleen mogelijk is als de ontvanger ontvankelijk is voor de boodschap. Het zet mensen aan tot nadenken.’

‘Wat heeft dan jouw hernieuwde belangstelling voor de telepathie opgewekt?’

‘De overdracht van gevoelens.’

‘Oh, stap je dan af van de cognities?’

‘Nee hoor,’ Ben grinnikt, ‘gevoel en cognities liggen in elkaars verlengde. Volgens de cognitieve theorie bepalen cognities je gevoel. Maar een heftige emotie kan je cognitie veranderen.’

‘Ik moet nu denken aan al die mensen die vlieg angst hebben gekregen door een nachtmerrie. Bedoel je dat?’

‘Zeker, dat is een mooi voorbeeld.’

Als we aan het eten zijn, hij heeft een pastinaak-risotto gemaakt, vraagt Ben hoe het met mijn zoon gaat en kleinkinderen. Ik vertel hem het laatste nieuws en alle dingen die ik met mijn vriendinnen heb besproken, zoals de ‘kinderdwang’, de afname in vluchten, onze zorgen over het milieu en klimaatverandering en wat dit met ons doet. Dat we trots zijn op al die kinderen die niet meer willen vliegen, maar bang zijn dat hun acties onvoldoende impact zullen hebben als zoveel volwassenen hun kop in het zand steken. Ik zie aan Ben dat hij zich ook zorgen maakt. Het valt me opeens op dat hij er moe uit ziet. Ik vraag hem hoe het met zijn dochter gaat.

‘Het gaat goed met Karlijn. Ik facetime wekelijks met haar. En ook mijn kleinkinderen zie ik regelmatig via facetime, maar ja, ik mis het fysieke contact. Daarom vond ik het ook zo fijn dat mijn oudste kleinzoon zes weken bij mij heeft gelogd.’

‘Ik weet dat je me dat schreef. Hoe oud is hij nu?’

‘Hij is al drie-en-twintig, een volwassen man. Ik heb hem meegenomen naar musea en theaters, maar hij heeft mij meegesleept naar kroegen, avantgarde tentoonstellingen en zelfs een dance event.’ Ben kijkt stralend, terwijl hij me dit vertelt, zegt dan: ‘Komende week ga ik Karlijn opzoeken, met het vliegtuig.’ Hij kijkt tegelijk verheugd en schuld bewust bij zijn laatste woorden.

‘Je vliegt zo weinig, daar hoef je je echt niet voor te generen! Bovendien, hoe moet je anders in Denver komen?’

‘Per boot, maar dat zou me maanden kosten. Weet je, ik denk dat we het vliegen niet hoeven opgeven, maar dat we ons moeten aanleren om daar spaarzaam gebruik van te maken.’

Met deze mooie gedachte nemen we afscheid van elkaar.

Zeven weken later krijg ik een telefoontje van Karlijn uit Denver. Ben is overleden. Bij het oversteken is hij aangereden door een elektrische scooter, waarschijnlijk hoorde hij hem niet aankomen, en heeft hij ernstig hersenletsel opgelopen. Hij is vrijwel meteen in coma

geraakt. Hierna heeft hij nog twee weken in een ziekenhuis gelegen en daar is hij gisteren overleden. Ik schrik en hoor Karlijn huilen. Even later huilen we beiden. Door haar gesnik heen vertelt ze me dat ze nog contact met me opneemt over zijn afscheid.

Vier weken later sta ik met Karlijn, haar man en kinderen en met veel vrienden en bekenden van Ben rondom zijn kist. Hij is oud geworden, maar stond nog zo midden in het leven dat deze samenkomst een heel verdrietige is.

Karlijn vertelt me dat ze over een week alweer teruggaat naar Denver. Ze heeft in het huis van Ben een pakje voor me gevonden, waarop staat 'persoonlijk overhandigen aan Suze'. Ze vraagt me of we over vijf dagen kunnen afspreken.

Het is de eerste keer dat ik in zijn huis kom zonder dat Ben me begroet. Karlijn omhelst me en spontaan beginnen we weer te huilen. Met betraande ogen vraagt ze me of ik koffie wil. Ze heeft hem al gezet. Ik vertel haar over de laatste keer dat ik hier met Ben zat koffie te drinken en te genieten van zijn zelfgebakken gemberkoekjes.

'Ik ben zo blij dat we Ben in Denver nog een maand bij ons hebben gehad,' zegt Karlijn dan, 'Ik zal zijn wijze raadgevingen en grapjes missen. Hij was zo'n fijne vader.'

We zijn beiden stil, daarna gaat ze verder:

'En nu moeten we dus zijn huis opruimen. Wij hebben zelf al de dingen eruit gehaald die we graag willen hebben, maar zoals je ziet staat het meeste er nog. Ik heb met een opkoper afgesproken dat hij over twee maanden het huis leeg maakt. Ik wil jou vragen of ik je de sleutel van het huis mag geven. Wil je alsjeblieft meenemen wat je zelf leuk vindt en als je mensen weet die je blij kunt maken met de spullen en boeken van Ben, zou ik blij zijn als je die aan hen wilt geven.' Natuurlijk wil ik dat.

Hierna spreken we af contact met elkaar te houden en nemen we afscheid.

'Oh, vergeet ik nog bijna het speciale pakje voor jou,' zegt Karlijn bij de voordeur en holt naar binnen om het te halen. Even later loop ik weg met het pakje. Het is niet groot en licht. Het past in mijn handtas.

Thuisgekomen haal ik het pakje uit mijn handtas. Er zit een brief in en een zakje met wat op het eerste gezicht vijf kleine instrumentjes lijken. Ik ga aan tafel zitten, open de brief en herken meteen het handschrift van Ben. Hij schrijft me dat hij niet helemaal eerlijk tegen me was toen hij over zijn hernieuwde belangstelling in de telepathie vertelde. Het was hem gelukt om via emoties de dromen van mensen te beïnvloeden. Ik stop met lezen en denk terug aan ons laatste gesprek. Ik herinner me dat ik het over de nachtmerries van mensen met vlieg angst had. Zou hij daar iets mee te maken hebben gehad? Als ik door wil lezen, krijg ik een waas voor mijn ogen. Ik adem een paar keer diep in en uit en lees dan verder. Hij vraagt me of ik zijn werk wil overnemen. In de bijlage vind ik een handleiding en een uitleg hoe ik het instrumentje moet gebruiken. Omdat hij bang was dat ze snel stuk zouden gaan, had hij er meteen vijf laten maken. Ze bleken echter heel bestendig. Onderaan zijn brief stond: "Belangrijk!!! Zorg dat je niemand iets hiervan vertelt."

Ik leg de brief weg, sta op, voel me duizelig en ga op de bank liggen. Wat ik ook verwacht had, dit niet. In mijn eentje zijn werk voortzetten, alleen al bij het idee voel ik me benauwd worden. Een uur later word ik wakker, verwaasd kijk ik om me heen en herinner me de brief van Ben. Ik maak een kop koffie.

Twee slapeloze nachten verder besluit ik mijn vriendinnen van het Erika-verbond het verzoek van Ben voor te leggen. Hoeveel ik ook van Ben hield, hij heeft me nu in de tang. Zelfs hij mag me dit niet aandoen. Meteen na mijn beslissing voel ik me rustig worden.

Over drie weken hebben we onze volgende afspraak, bij mij thuis.

Zodra we zitten vragen mijn vriendinnen hoe het met me gaat. Ik had hen geschreven over Ben's dood en omdat ze wisten hoe erg ik aan hem was gehecht, hebben ze me alledrie meteen gebeld. Ik vertel nu over de begrafenis en Karlijns wens om de spullen van Ben weg te geven aan iedereen die ze graag wil.

'Ik ben geïnteresseerd,' zegt Elza, 'Ik ga weg bij Wouter en kan wel wat meubels gebruiken.'

We wisten dat het slecht ging tussen Elza en Wouter, maar zijn verrast dat ze zo plompverloren met dit nieuws komt.

'Ik heb het pas afgelopen week met Wouter besproken. Hij kon zich er wel in vinden. We gaan dus wat je noemt 'in goede harmonie' uit elkaar.'

'Dat is in ieder geval prettig,' reageert Margriet, 'maar het is natuurlijk wel een grote verandering voor je.'

'Ik sta er heel erg achter. We hebben het niet meer fijn samen. Weet je, misschien vinden jullie dit raar, maar ik verheug me op het alleen wonen. Ik heb besloten terug te gaan naar Amsterdam en daar een huis te kopen.'

We zijn opgelucht dat ze zich goed voelt onder de scheiding en lachen haar toe. Ik vertel over de mooie Eames fauteuils met Ottoman in het huis van Ben.

'Wat geweldig dat ik die mag hebben,' roept ze uit.

We spreken af dat we het volgende weekend, over twee weken, naar het huis van Ben gaan.

Corine vraagt meteen hierop of ik de televisie wil aanzetten. Er is een speciale uitzending over de kinderdemonstratie. Dertigduizend kinderen zijn op weg naar het Binnenhof om het parlement een petitie aan te bieden waarin ze dringend vragen om de geplande klimaatmaatregelen te versnellen en bedrijven te laten betalen voor fossiele uitstoot.

'Kijk,' wijst Corine, 'daar voorop zie je Emma lopen, dat roodharige meisje, met naast haar Ingmar en Asli. Zij hebben Emma gesteund en dagelijks gevlogd over hoe we allemaal kunnen helpen om de temperatuurstijging tegen te gaan.'

'Het is onvoorstelbaar dat ze zo'n grote demonstratie hebben kunnen organiseren,' zeggen Margriet en Elza, 'en dat tegen de stroom van de volwassenen kritiek in.'

'Vooral kritiek van mensen die hun oude, CO2-rijke pleziertjes niet willen opgeven,' reageer ik.

'Er wordt nu zelfs een online-petitie rondgestuurd om reisbureaus en vliegtuigmaatschappijen te steunen,' voegt Elza toe.

Corine zet de televisie uit.

Ik zeg dat ik iets belangrijks wil vertellen. Het is meteen stil. Ik schraap mijn keel en lees de brief van Ben voor. Omdat mijn vriendinnen niet begrijpen wat hij bedoelt, leg ik uit wat telepathie is en dat Ben heeft ontdekt dat hij via emoties de cognities van mensen kan veranderen. Ik geef als voorbeeld vlieg angst na een heftige nachtmerrie. Mijn vriendinnen kijken me met grote ogen aan.

'Wil je zeggen dat Ben hierachter zat?' vraagt Margriet.

'Waarschijnlijk wel,' zeg ik, 'maar er zijn ook nachtmerries die uit stress ontstaan of nabootsgedrag.'

'En hij vraagt jou om zijn werk voort te zetten?'

'Ja, maar ik kan en wil dit niet in mijn eentje doen. Willen jullie me hierbij helpen? Het is heel belangrijk werk...'

Elza zegt als eerste dat ze me wil helpen, hierna volgt Margriet. Corine aarzelt vanwege haar werk, maar besluit ook mee te helpen. Ik leg de handleiding uit en laat de instrumentjes zien.

‘Wat is daar de bedoeling van?’ vraagt Margriet.

‘Als je dit instrumentje op de juiste plaats onder je sleutelbeen indrukt, daar waar een zenuw loopt naar je droomcentrum, voel je even een heftige pijn, heel kort. Ik heb het geprobeerd. Door die pijnemotie kun je droombeelden op een ander overbrengen. Deze moeten aansluiten bij de beleving van die persoon. Het is daarom belangrijk dat je die ander kent, dat kan persoonlijk zijn, maar ook via media of zo. En bij voorkeur moet je het droombeeld induceren tijdens de REM-slaap. Maar probeer eerst hoe het voelt.’ Ik geef ze ieder een instrumentje en toon de juiste plek om te prikken.

“Au”, “wat pijnlijk”, “verdorie” hoor ik om me heen. Hierna pakken we de handleiding en oefenen we met de droombeelden. We spreken af dat we de telepathie gaan uitproberen op iemand die we van dichtbij kennen, zodat we kunnen achterhalen of het heeft gewerkt.

Twee weken later, in het huis van Ben, vertellen Margriet en Elza dat het hun gelukt is een droom over een vliegramp te induceren bij frequent vliegende kennissen, maar of het effect had op hun gedrag weten ze niet.

Bij Corine was het niet gelukt.

‘Waarschijnlijk was ik te ambivalent, maar ik ga het opnieuw proberen.’

Ik vertel dat mijn schoondochter in plaats van een nachtmerrie een heftige migraine-aanval had gekregen vlak voor een weekendtrip naar Barcelona.

‘Mijn zoon belde me grinnikend dat ze niet in staat was te vliegen en dat haar vriend toen alleen ging.’

‘Een wraakoefening voor je zoon,’ lacht Corine, ik word rood.

‘Maar alles goed en wel, ik denk dat we in het vervolg mensen moeten selecteren die ver van ons af staan. We mogen op geen enkele manier traceerbaar zijn.’

Na even nadenken besluiten we bekende Nederlanders te kiezen, omdat daar veel informatie over te vinden is en stellen een lijst samen. Margriet zal in hun telefoons kijken hoe laat ze hun wekker zetten. Ongeveer een uur daarvoor begint hun REM-slaap, de droomfase, en moeten wij de nachtmerries induceren.

We gaan aan het werk en geven elkaar ieder nieuwtje door van de door ons getelepatheerde mensen. Aanvankelijk lijkt er niets te gebeuren, maar na drie maanden lezen we op sociale media dat de populaire quizmaster niet meer wil vliegen door een nachtmerrie waarin zijn hele gezin omkwam tijdens een vliegreis. Hij beschouwt zijn droom als een metafoor voor alle ellende die over zijn gezin uitgestort wordt bij verdere temperatuurstijging en besluit zich in te zetten voor een beter klimaat. Een succesvolle zanger deelt op X dat ook hij getroffen is door een nare droom en voortaan met de trein reist.

In de negen maanden hierna bekennen verschillende politici en journalisten dat zij vanwege zorgen om het milieu gestopt zijn met vliegen. Of ze een nachtmerrie hebben gehad, melden ze niet altijd. Twee filmers spreken over een visioen, waarin hen duidelijk werd gemaakt dat de aarde gered moest worden. Een tv-kok besluit alleen nog maar vegetarische maaltijden te bereiden. Op X, Facebook en Instagram verschijnen talrijke likes van mensen die zich achter hen scharen.

We komen nu vaker bij elkaar en toosten iedere keer op de vorderingen die we maken. Een groot succes is de oprichting van de Stichting Spaarzaam Vliegen. Alle mensen die aantoonbaar niet meer dan eenmaal per jaar vliegen krijgen een badge uitgereikt met daarop 'spaarzame vlieger'. Al gauw wordt het schaamtevol zonder deze badge rond te lopen. Om dit heuglijke feit te vieren open ik de mooie champagne die ik in het huis van Ben had gevonden. Hij had de oprichting van deze Stichting zeker toegejuicht.

Opeens echter, vanuit onverwachte hoek, de psychiatrie, wordt opgemerkt dat het merkwaardig is dat mensen vlieg angst ontwikkelen na een enkele nachtmerrie. Dat het überhaupt heel vreemd is dat zoveel mensen nachtmerries krijgen over vlieg rampen. Dat volgers op sociale media vlieg angst ontwikkelen zonder dat ze een nachtmerrie hebben gehad, vindt men vanuit de psychiatrie niet vreemd, omdat dit verklaard kan worden door het nabootsings-effect, een bekend verschijnsel uit de psychologie. Dit zou ook zomaar weer kunnen verdwijnen.

In de pers en in discussieprogramma's komen steeds meer psychiaters hun visie geven op het 'vlieg angst probleem' en BN'ers worden hierbij uitgenodigd als ervaringsdeskundigen. Op sociale media bespreken mensen wat de achtergrond kan zijn van nachtmerries en vlieg angst. Complotdenkers mengen zich in de discussie met allerlei wilde theorieën. Vanwege de onrust in de samenleving wordt er voorgesteld om een groot onderzoek op te zetten om te kijken of personen die nachtmerries melden over vliegtuigongelukken kenmerken hebben die afwijken van de doorsnee bevolking. Men denkt aan hallucinerende stoffen in voedsel, wonen in gebieden met hoogspanningsleidingen, stress, hooggevoeligheid en dergelijke.

Aanvankelijk vonden we de commotie over de nachtmerries grappig, maar nu het een grote vlucht neemt en er zelfs onderzoek naar wordt gedaan, raken we bezorgd. Corine vraagt zich af of we niet tijdelijk moeten stoppen met telepathen.

'Ik vind het niet verstandig om te stoppen, omdat een uitblijven van nieuwe nachtmerries, juist op dit moment, ook vragen kan oproepen,' reageert Margriet.

'Dat kan inderdaad voer voor complotdenkers zijn,' beaamt Elza, 'Ik heb een aantal psychiaters gevolgd en het viel me op dat er verschillende klimaatsceptici tussen zaten. Twee mannen, Janszen en Brinkgraaf, vinden dat mensen te bang worden gemaakt voor klimaatproblemen, omdat het nog maar de vraag is of opwarming boven de twee graden de oorzaak is van klimaatrampen. Dat er altijd al natuurlijke schommelingen in het klimaat zijn geweest.'

'Ik heb Janszen ook gehoord,' zeg ik, 'hij is een charismatische man. De presentatrice leek wel verliefd. Met grote ogen vroeg ze of de maatschappelijke druk op vliegen niet schadelijk kon zijn voor hardwerkende mensen, die graag eens een vliegreisje maakten ter ontspanning. Nou, dat leek Janszen wel mogelijk.'

'Deze mensen kunnen ons werk en dat van miljoenen mensen die zich inzetten voor klimaatverandering wel eens flink dwarsbomen,' antwoordt Elza peinzend. 'Weet je, ik heb van jongsaf geleerd dat de aanval de beste verdediging is.'

'Wat bedoel je,' vragen we verbaasd.

'Ik denk dat we Janszen en Brinkgraaf moeten telepathen,' antwoordt Elza, 'en met een zo heftig mogelijke nachtmerrie.'

‘Ik heb Janszen net gegoogeld, als een echte BN’er heeft hij zijn hele privéleven op Instagram gezet,’ zegt Margriet lachend, ‘ik las dat hij grootvader is geworden. Hij is vreselijk trots op zijn kleindochter gezien de vele foto’s die hij van haar heeft geplaatst.’

‘Dan gaan we hem een klimaatnachtmerrie bezorgen, waarin de lieve kleine verdrinkt voor zijn ogen door een onverwachte overstroming,’ reageert Elza, ‘en ik wil dat wel op me nemen.’

‘En ik wil Brinkgraaf wel telepatheren,’ voeg ik hieraan toe. ‘Margriet wil jij uitzoeken waarmee ik hem kan treffen?’

Na deze voornemens, besluiten we nog wat zaken aan te scherpen. Zo moeten we ook niet-BN’ers proberen te includeren en mogen mensen niet binnen 30 kilometer wonen van degene die hen telepatheert. Verder moet Margriet de door haar gebruikte versleutelde telefoons vaker afwisselen, evenals de tijden dat ze inbreekt.

Na zeven weken lezen we dat Janszen zich ziek heeft gemeld bij een grote antiklimaatlobby waar hij als spreker zou optreden. Er wordt gezegd dat hij overspannen is geraakt en voorlopig rust moet houden. Ook Brinkgraaf trekt zicht terug uit de publiciteit. Volgens inside information heeft hij weer last van een oude klacht: hypochondrie. Door hartkloppingen en hyperventilatie durft hij niet ver van huis te gaan.

Tot geruststelling van ons allemaal vertelt Corine korte tijd hierna dat ze geen signalen heeft dat de politie op zoek moet naar verdachten die nachtmerries induceren.

Met het uitblijven van interessante nieuwtjes verdwijnt langzaam maar zeker de belangstelling voor het ‘vliegangstprobleem’. De resultaten van een pilotstudy een jaar later tonen geen significante verschillen tussen mensen in de nachtmerriegroep en de doorsnee bevolking. Wel lijken de meeste personen met een nachtmerrie tot de groep Bekende Nederlanders te horen. Men wijt dit aan toeval. Ook zouden BN’ers geneigd kunnen zijn om persoonlijke zaken naar buiten te brengen, waardoor ze met een disproportioneel aantal in de nachtmerriegroep zijn beland. Bij gebrek aan resultaten wordt het onderzoek stopgezet.

Drie jaar later zijn de BN’ers ‘op’, het luchtverkeer is met 30% verminderd en een groot deel van de bevolking zet zich in voor verbetering van het klimaat. Maar de gemiddelde wereldtemperatuur is nog steeds aan het stijgen.

‘We kunnen ons werkterrein uitbreiden naar de tegenkrachten van de energietransitie,’ zegt Margriet dan. ‘Dat zijn profiteurs, zoals de Magma-groep die schatten belooft voor wie investeert in hun malafide hete-lucht-leidingen of grote olie- en gasbedrijven die geen cent betalen voor hun CO₂-uitstoot door slim te speculeren met emissierechten. Maar ook agentschappen die in opdracht van fossiele bedrijven wetenschappers chanteren om klimaatmaatregelen in diskrediet te brengen.’

‘Om de boel te traineren?’ vraagt Elza. Margriet knikt.

‘Klinkt interessant. Laten we hierover praten in Bilbao.’

‘Bilbao?’ roepen we verbaasd.

‘Ja, ik vind dat we een vakantie verdiend hebben. Ik wil jullie trakteren op een week Bilbao, mijn favoriete stad. Eigenlijk trakteeer ik jullie niet, maar Ben. Die geweldige Eames stoelen en al die andere mooie spullen die ik heb gekregen zijn veel geld waard en ik voel me bezwaard als alleen ik van zijn erfenis profiteer.’

We lachen, spreken een datum af en reserveren de EU-express naar Bilbao.

©Anne van Amsterdam (pseudoniem)

Februari, 2024